

УДК 070.051.058.86

ДИТЯЧІ ВИДАННЯ В МЕДІАПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Кочегарова О.В.

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

У статті проаналізовані сучасні тенденції розвитку дитячої публіцистики.

Ключові слова: періодика, вплив, публіцистика, журналістський текст

Актуальність обраної теми полягає в спробі виявити сучасні тенденції дитячої публіцистики. В останні роки наявним є дифузія жанрів, важко виділити ті форми, які в чистому вигляді найчастіше використовуються в дитячій періодиці.

Провідні журналісти, психологи, літературознавці, вчені України, Росії, зарубіжжя, розглядали різні аспекти цієї теми та аналізували як жанрово-тематичний аспект літератури для дітей у ХХ столітті, так і становлення шкільного видавництва: Н. Вернигора, І. Гавриленко, О. Гайворонська, В. Гутенна, А. Костецький, А. Москаленко, М. Тимошик, Л. Петрик, В. Іваненко, М. Ханін, Л. Шеремет., Л. Колесова, М. Алексеева, Г. Корнеева, Є. Огар, Т. Давидченко.

Мета роботи полягає у виявленні основних тенденцій розвитку дитячої публіцистики та присутності різних жанрових форм на сторінках дитячої періодици.

Об'єктом є дитячі періодичні журнали.

Предметом є специфіка використання жанрів публіцистики.

Однією з прикмет розвитку журналістськознавчого процесу в Україні є розмаїття періодичних видань. Однак виникає питання виходу періодичних видань, адресованих дітям.

Проблема стосується не кількості журналів та газет для дітей, що були видані і видаються протягом 17 років незалежності України, а якості інформації та змістовного навантаження дитячих видань.

Дитяча преса виконує, перш за все, функції популяризації пізнавальних та педагогічних ідей. Зміст дитячих часописів має розповідати читачам про нове в житті людей та навколишньому світі, відкриття науки і техніки. При цьому всі матеріали, вміщені в дитячій пресі, мають не суперечити морально-етичним нормам суспільства, більше того, вони мають пропагувати усталені цінності народу та суспільства в цілому.

Кількість періодичних видань для дітей у державі свідчить про рівень її цивілізованості, культури, інтелекту, а також про перспективи її розвитку, її майбутнє. Нове покоління має формуватися під впливом державної політики, сім'ї, джерел інформації, які виступлять гарантами розвитку дитини. Думка про занепад

дитячої журналістики, у зв'язку з ростом впливовості телебачення, є хибною, оскільки телебачення або ж комп'ютер не заміняє періодики – це різні засоби інформації, які по-різному впливають на інтелектуальну діяльність дитини. Закономірно, що світ української дитячої преси збільшується. Попри всі економічні, духовні, видавничі негаразди, нині видається більше 50 видів дитячих журналів та газет всеукраїнського рівня, треба зазначити, що майже всі ці видання мають електронні примірники в мережі Інтернет. Тематична різнобарвність і поліграфічна якість дитячих видань, яскравість та виразність художнього оформлення приваблюють малих читачів. Варто зазначити, що поряд із добре відомими не одному поколінню читачів журналами – “Малятко” (видається з 1960 р.), “Барвінок” (з 1928 р.), “Однокласник” – додалося багато нових: “Клас!”, “Розмалюйко”, “Пізнайко”, “Словознайка” (з 1990 р.), “Зернятко” (з 1995 р.), “Малеча” (з 1998 р.), “Дитяча Академія” (з 2001 р.), “Вулик” (з 2002 р.) і зовсім нове видання “Пізнайко від 2 до 5”, вперше вийшло у січні 2005 року.

Є. Огар в своєму дослідженні зазначає, що у сучасному журналістикознавчому науковому дискурсі термін “дитяча періодика” використовують для позначення масиву періодичних видань, створених спеціально для дитячої, читацької аудиторії з урахуванням психофізичних можливостей, вікових потреб, та особливостей сприйняття [1]. І саме ця галузь залишається найменш дослідженою.

Треба визнати вагомому значимість дитячої періодики, яка виступає як комунікативний канал, завдяки якому дитина отримує інформацію про реальну картину світу. Існує дві групи текстів, які найчастіше друкуються в дитячих виданнях. Це, по-перше, художні тексти, тобто казки, дитячі історії, які повинні розвивати емоційну сторону особистості дитини. Наприклад, журнал “Малятко”, який засновано в 1960 році, друкує багато дитячих поезій. Яскравою ознакою журналу є рубрика “Із скарбниці української поезії”, що знайомить дітей із творчістю класиків – Тараса Шевченка, Івана Франка, братів Грім та інших. В цих журналах друкують казки народів світу, а також розповідають про звичаї того чи іншого етносу. Але великим мінусом є те, що весь цей матеріал подан у скороченому вигляді, хоча можливо це обумовлено неможливістю розмістити повноцінну версію через невелику кількість сторінок самого журналу.

З 2000 року в Україні видається дитячий мистецький журнал “Джміль”. В ньому вміщені ази літератури, живопису, музики, нотні зошити, тексти пісень для маленьких читачів. Матеріали спрямовані на розвиток культури, мовлення, логіки.

Інша група текстів нехудожнього характеру. Доречним навести приклад таких журналів, як “Пізнайко від 2 до 6”, що видається з 2004 року. Він пропонує різні цікаві варіанти для малювання, склеювання, вирізання. Хоча художні тексти в цьому журналі значно нижчого рівня, ніж у “Малятку”.

”Навчатися – граючись“ – це девіз журналу “Вулик”. В ньому немає віршів та казок, проте є багато пізнавальної інформації, ігор, завдань на кмітливість.

В наш час дитяча періодика здатна замінити дитячі енциклопедії, задачки, розмальовки, адже багато журналів особливу увагу надають саме розвитку інтелекту школяра, його творчих здібностей. Окрім розваг та анекдотів знаходимо цікаві

розповіді з історії (“Дивосвіт”, “Світ дитини”, “Осьмомисл”), життя рослин і тварин, культура народів світу (“Дитяча Академія”, “Загадкова скарбничка”, “Соняшник”).

Зручними у користуванні та систематичному засвоєнні нових знань є тематичні випуски дитячих видань. Вони не тільки подають нову цікаву інформацію з яскравими ілюстраціями, а й перевіряють засвоєні знання за допомогою ребусів, кросвордів, логічних завдань, саморобок, розмальовок та коміксів.

Треба згадати журнал “Малеча” з додатком “Розважальник інтелектуала”, журнал “Стежка” – це комплексна гра, де головним героєм кожного нового випуску є відомий казковий або мультиплікаційний герой. Цей журнал наповнений завданнями, спрямованими на розвиток розумових здібностей, зв’язного мовлення.

Але є журнали, які направлені не лише на всебічний розвиток дитини. Таким прикладом є дитячий журнал “Зернятко”. Це перше дитяче видання, яке основну увагу приділяє вихованню християнської моралі. У малюнках, коміксах розглядаються морально-етичні норми, релігійність та толерантність до кожної людини.

Журнал “Вулик” – це дуже цікавий приклад дитячого журналу, спрямованого на розвиток нестандартного мислення. Головним героєм є Бджілка – це прототип дуже активної, емоційної, жвавої дитини. Рубрики журналу говорять самі за себе: “Школа Гідності”, “Криниця легенд”, “Логічні розваги, математична галявина”, “Лабораторія відкриттів”, “Академія Магії”, “Конкурси та призові завдання від “Вулика”, “Лісові цікавинки”, “Мовленнєві розваги”, “Лісова ігротека”, “Методичний плакат”. “Вулик” – один із небагатьох дитячих журналів, який твориться фахівцями-педагогами, тому він і став взірцем дитячої преси України.

На інформаційному просторі України з’явилися три черкаські журнали – “Весела перерва”, “Веселі уроки” та “Веселі картинки”. Останній видається з угоди з російською стороною українською мовою та наслідує “Веселье картинки”. У “Веселій перерві”, окрім розважальних матеріалів, є логічні завдання та уроки англійської мови. “Веселі уроки” – видання, що допомагає дитині переосмислити значення шкільної програми.

Науково-популярні журнали “Юний натураліст” та “Юний технік України” мають досить цікаве наповнення. Однак якщо в радянський час журнали подібної спрямованості були практично в кожній шкільній бібліотеці, то тепер про їхнє існування не отримують інформації навіть більшість вчителів.

Отже, важливою рисою дитячої періодики є те, що всі навколишні явища пояснюються завдяки порівнянням, уже відомим дитині, або через художні, яскраві образи, які легко запам’ятати та уявити. Динамічний сюжет, мова підштовхує дитину на осмислення інформації. Формування свідомості, розвиток інтелекту, встановлення зв’язку між явищами – на це спрямовані матеріали видань для дітей.

В дитячій періодиці України представлена майже вся палітра публіцистичних жанрів: нарис, есе, байка, гумореска, фейлетон, замальовка. Як зазначила дослідниця дитячої преси у 70-х роках Г. Абросімова, дитяча публіцистика повинна бути лише художньою [2]. Інші журналістські жанри, такі як замітка, інтерв’ю, репортаж, коментар та інші якщо і присутні в дитячих виданнях, лише з рисами публіцистики. Це твердження не є безумовним правилом, тому що дитяча періодика

XX сторіччя містила і замітку, і репортаж, і нарис. Треба зазначити, що в дитячій періодиці присутні і аналітичні, і інформаційні жанри, але дещо в іншій формі, ніж ми звикли їх розглядати.

Висновки. Отже, в медіапросторі України присутня велика кількість видань для дітей. Одні з них направлені на розвиток інтелекту, мислення, мовлення, навичок дитини. Дуже рідко присутні тексти публіцистичного характеру. Інші видання сповнені скороченими літературними казками, віршами, інформацією про світ, та етнос. З ними дитина розвиває культуру мислення, естетику та духовність.

Список літератури

1. Огар Є.І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки. – Львів: Азарт, 2002. – 160 с.
2. Абросимова И.В. О некоторых особенностях современной советской детской журналистики // Проблемы теории печати. – М.: Изд-во Московского университета, 1973. – С. 214-230.

Кочегарова А.В. Детские издания в медиaprостранстве Украины
В статье проанализированы современные тенденции развития
детской публицистики.

Ключевые слова: периодика, влияние, публицистика,
журналистский текст

Kochegarova A. The issues for children at the midea expanse of
Ukraine

Modern progress of child's publicism trends are analysed in the article.

Key words: periodicals, influencing, publicism, journalistic text

Пост упила до редакції 12.09.2008 р.